ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 6. martā [1]

I — Ievads

1. Šajā gadījumā ar jautājumu, kādi nosacījumi izriet no Eiropas konkurences tiesībām sporta jomā, Tiesa saskaras atkārtoti. Turklāt interešu krustpunktā atrodas divējādais uzdevums, kāds Grieķijas Automobiļu un ceļojumu klubam *ELPA* [2] ir saistībā ar motosporta pasākumiem.

2. Šis *ELPA* divējādais uzdevums var tikt raksturots šādi: no vienas puses, *ELPA* uzņemas sacīkšu organizēšanu motosporta jomā Grieķijā; šim nolūkam *ELPA* ir nodibinājusi Motociklu sacīkšu valsts komisiju (*ETHEAM* [3]), uzticot tai motociklu sacīkšu pārraudzību un organizēšanu. No otras puses, *ELPA* piedalās arī administratīvās atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā, kas atbilstoši Grieķijas tiesību aktiem var notikt tikai ar *ELPA* piekrišanu.

3. No šī *ELPA* divējādā uzdevuma sekām cieta *MOTOE* [4], neatkarīga Grieķijas Motosporta federācija. Kad 2000. gadā *MOTOE* uz savu atbildību Grieķijā vēlējās sarīkot vairākas motociklu sacīkstes, tā nesaņēma atļauju, jo *ELPA* atšķirībā no kompetentajām iestādēm nedeva savu piekrišanu.

4. No konkurences viedokļa tas rada jautājumu, vai tāds divējāds uzdevums, kāds ir *ELPA*, ir saderīgs ar EKL 82. un 86. pantu. Šajā sakarā kā ievada jautājums tomēr ir jāiztirzā tas, vai un ciktāl uz tādas organizācijas kā *ELPA*, kam nav peļņas gūšanas rakstura, darbību sporta jomā vispār attiecas Kopienu konkurences tiesības.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

5. Atbilstošās Kopienu tiesību normas šajā gadījumā ir noteiktas EKL 82. un 86. panta konkurences noteikumos.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.
2 — *Elliniki Leschi Aftokinitou kai Periigiseon.*
3 — *Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas.*
4 — *Motosykletistiki Omospondia Ellados.*

6. EKL 82. panta teksts ir šāds:

“Vienam vai vairākiem uzņēmumiem, kam ir dominējošs stāvoklis kopējā tirgū vai būtiskā tā daļā, šāda stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ir aizliegta kā nesaderīga ar kopējo tirgu un tiktāl, ciktāl tā var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var jo īpaši izpausties kā

a) tieši vai netieši uzspiestas netaisnīgas iepirkuma vai pārdošanas cenas vai citi netaisnīgi tirdzniecības noteikumi;

b) ražošanas, tirgus vai tehnikas attīstības ierobežošana, kas kaitē patērētājiem;

c) atšķirīgu nosacījumu piemērošana līdzvērtīgos darījumos ar dažādiem tirdzniecības partneriem, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus;

d) prasība, lai otra puse, slēdzot līgumus, uzņemtos papildu saistības, kas pēc savas būtības vai saskaņā ar nozares praksi nekādi nav saistītas ar attiecīgo līgumu priekšmetu.”

7. EKL 86. pantā ir noteikts šādi:

“1. Attiecībā uz publiskiem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kam dalībvalstis piešķīrušas īpašas vai ekskluzīvas tiesības, dalībvalstis nedz ievieš, nedz uztur spēkā tādus pasākumus, kas ir pretrunā šim Līgumam, jo īpaši noteikumiem, kas ietverti 12. pantā un 81. līdz 89. pantā.

2. Uz uzņēmumiem, kam uzticēti pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai kas darbojas kā dalībvalstu fiskāli monopoli, attiecas šajā Līgumā ietvertie noteikumi un jo īpaši noteikumi par konkurenci, ja šo noteikumu piemērojums *de iure* vai *de facto* netraucē veikt tiem uzticētos konkrētos uzdevumus. Tie nedrīkst ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu Kopienas interesēm.

[..]”

B — *Valsts tiesības*

8. Grieķijas Likuma Nr. 2696/1999 [5] (turpmāk tekstā arī — "Likums par ceļu satiksmi") 49. panta teksts redakcijā, kas bija spēkā 2000. gadā, ir šāds:

"1. Ar dzīvniekiem aizjūgtu satiksmes līdzekļu, dzīvnieku, velosipēdu, transportlīdzekļu, trīsriteņu mehānisko transportlīdzekļu, motociklu un ar papildmotoru aprīkotu velosipēdu sacīkstes uz publiskiem un privātiem ceļiem vai laukumiem var notikt tikai pēc attiecīgas atļaujas piešķiršanas.

2. Atļauju, kas paredzēta 1. punktā, piešķir:

[..]

c) sabiedriskās kārtības lietu ministrs vai viņa pilnvarotās iestādes visām transportlīdzekļu, trīsriteņu mehānisko transportlīdzekļu, motociklu un ar papildmotoru aprīkotu velosipēdu sacīkstēm, ja saņemta juridiskas personas, kas Grieķijā oficiāli pārstāv Starptautisko Autosporta federāciju (*FIA*), Starptautisko Motosporta federāciju [*Fédération internationale de motocyclisme*] (*FIM*) un attiecībā uz antīko automobiļu sacīkstēm, Starptautiskā antīko automobiļu asociāciju (*FIVA*), piekrišana [..]."

9. Tālāk Grieķijas Likuma Nr. 2725/1999 [6] 134. panta 8. punktā turklāt ir noteikts šādi:

"Motorizētu transportlīdzekļu sacīkstes un atbilstošās sacīkšu kategorijas (transportlīdzeklis, formula, karts, motocikls, utt.) ir sporta darbības, kuras ietilpst šā likuma piemērošanas jomā [..]."

C — *Apvienības noteikumi*

10. *ELPA* motociklu sacīkšu gadagrāmata (2000. gads), kuru izdevusi *ETHEAM*, ietver apkārtrakstu 2000. gadam. Tajā ir arī informācija par pierādījumiem, kas jāsniedz par sacīkšu atļaujas piešķiršanu, un par iesniedzamiem sacīkšu nosacījumiem, kā arī par maksājumiem un citiem finanšu aspektiem. Šajā sakarā gadagrāmatā ir publicēts Motosporta valsts reglaments, tā dēvētais *EAKM* [7], kurā cita starpā ir šādi noteikumi:

5 — *FEK A*'57.

6 — *FEK A*' 121.

7 — *Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletas.*

"10.7. Katrs sporta pasākums, kurš ietver *ETHEAM* un *ELPA* čempionātus, kausu vai balvu izcīņas, var būt saistīts ar sacīkšu nosaukumā vai apakšnosaukumā minētā sponsora komercreklāmu vienīgi tad, ja *ETHEAM* un *ELPA* ir devusi savu piekrišanu.

sacīkšu pasākumam ir jānodrošina apdrošināšana; tā, ja sacīkšu un testa braucienu laikā ar trešām personām notiek nelaimes gadījumi un tām tiek nodarīts kaitējums, ietver paša organizētāja, kā arī konstruktoru, braucēju, līdzbraucēju [..] civiltiesisko atbildību."

[..]

III — Fakti un pamata tiesvedība

60.6. Sporta pasākuma norises laikā uz braucējiem un motocikliem var būt norādīta reklāma. Uz aizsargķiveres reklāmu var norādīt uz visas virsmas tiktāl, ciktāl tas neietekmē tās tehniskās īpašības. *ETHEAM* un *ELPA* čempionātu, kausa vai balvu izcīņu ietvaros, ja ir ātrumsacīkstes un motokrosa sacīkstes, organizatori nevar piespiest norādīt konkrētā produkta reklāmu uz braucējiem, līdzbraucējiem vai motocikliem, ja vien sacīkšu dalībnieks nav piekritis. Ja ir *ETHEAM* un *ELPA* sponsorēšanas nolīgums, braucējiem, līdzbraucējiem vai motociklistiem ir jāievēro šī līguma noteikumi.

11. *ELPA*, Grieķijas Automobiļu un ceļojumu klubs, ir Starptautiskās Motosporta federācijas (*FIM*) oficiālais pārstāvis Grieķijā. Kā norāda iesniedzējtiesa, *ELPA* ir biedrība, kurai nav peļņas gūšanas rakstura, kura cita starpā organizē sacīkstes motosporta jomā un šajā sakarā noslēdz arī sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumus.

12. Valsts sacīkšu pasākumu pārraudzību un sporta jomas pilnvaru izmantošanu visā Grieķijā motociklu sporta jomā *ELPA* ir uzticējusi Motociklu sacīkšu valsts komisijai (*ETHEAM*), kuru tā ir nodibinājusi.

[..]

13. *MOTOE* ir no *ELPA* neatkarīga motociklu sporta federācija, kuras mērķis nav gūt peļņu un kuras darbība ietver arī motociklu sacīkšu organizēšanu Grieķijā. Tās biedri ir vairāki reģionālie motociklistu klubi.

110.1. Pasākuma organizētājam tieši vai ar uzraudzības iestādes starpniecību

14. 2000. gada 13. februārī *MOTOE* lūdza Grieķijas Sabiedriskās kārtības lietu ministrijai piešķirt atļauju, lai rīkotu vairākās motociklu sacīkstes. Pieteikumam bija pievienota plānoto sacīkšu programma. Saskaņā ar to laikposmā no 2000. gada 26. marta līdz 2000. gada 3. decembrim kopumā ir jāorganizē 28 sacīkstes dažādiem motociklistu klubiem, kuri visi ir *MOTOE* biedri. 2000. gada 8. februārī programma tika nodota *ELPA*, lai tā varētu dot sacīkšu atļaujai nepieciešamo piekrišanu.

15. Ar 2000. gada 16. marta vēstuli *ELPA* pieprasīja *MOTOE* par katru no iecerētajām sacīkstēm vismaz divus mēnešus pirms ieplānotā pasākuma iesniegt īpašu regulējumu, lai drošai sacīkšu norisei ir iespēja kontrolēt sacīkšu pamatsastāvus, trases vai distances, veicamos drošības pasākumus un visus nosacījumus kopumā. Turklāt klubiem, kuri organizē pasākumus, ir jāiesniedz *ETHEAM* savu statūtu kopijas.

16. Ņemot vērā iepriekš minēto, *MOTOE* ar 2000. gada 5. maija vēstuli lūdza Sabiedriskās kārtības lietu ministrijai apstiprināt sešas sacīkstes laikā no 2000. gada 9. jūlija līdz 2000. gada 26. novembrim un pievienoja šim pieteikumam plānoto sacīkšu norises noteikumus, kā arī pasākumu organizējošo klubu statūtu norakstus. Ar 2000. gada 20. maija vēstuli Sabiedriskās kārtības lietu ministrija šo pieteikumu kopā ar pielikumiem atkal nosūtīja *ELPA*, lai tā dotu piekrišanu.

17. 2000. gada 6. jūlijā *ELPA*/*ETHEAM* nosūtīja šāda satura vēstuli *MOTOE*:

“1. Saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem čempionātus, kausu un balvu izcīņas organizē *ETHEAM ELPA* uzdevumā, kas ir vienīgais *FIM* likumīgais pārstāvis Grieķijā.

2. Ja organizētājs vai klubs, kurš atbilst nepieciešamajiem nosacījumiem sacīkšu organizēšanā un īstenošanā, vēlas izsludināt izcīņu vai sevišķu godalgu, tam ir jāvēršas pie *ETHEAM* un jāiesniedz attiecīgais uzaicinājums uz sacīkstēm. Pēc piedāvāto uzaicinājuma nosacījumu pārbaudes *ETHEAM* pieņem lēmumu, kurā, ievērojot valsts un starptautiskos noteikumus, ir paredzēti nosacījumi sacīkšu norisei.

3. Kausa vai balvas izcīņa var ietvert tikai viena veida sacīkstes, piemēram, tikai “Scramble” vai tikai “Enduro”. Citus atsevišķus pasākumus, kuri netiek organizēti čempionātu, kausu un balvu izcīņu ietvaros, var uzskatīt tikai par draudzības turnīriem.

4. Piekrišana sacīkšu organizēšanai — arī ja tā ir kausa vai balvas izcīņa — var tikt dota tikai tad, ja katrs organizētājs, kurš ir kompetents par kādu no pasākumiem noteiktas kausa vai balvas izcīņas ietvaros, atbilst valsts motociklistu sacīkšu kodeksa vai *ETHEAM* apkārtraksta nosacījumiem. Visbeidzot, pats par sevi saprotams, ka pieteikuma gadījumā uz papildu sacīkšu izsludināšanu pasākumu gadā vēlamie datumi dalībnieku vai organizatoru interesēs nevar ietekmēt jau paredzētās sacīkstes. Šādos apstākļos *ETHEAM* ir gatava sarunām ar Jums par kausa vai balvas izcīņas izsludināšanas iespēju šajā gadā atbilstoši valsts noteikumiem par motociklu sacīkstēm un gaida Jūsu sacīkšu programmu 2001. gadam, lai iekļautu gada programmā. Jūsu programma *ETHEAM* un *ELPA* ir jāsaņem vēlākais līdz 2000. gada 15. septembrim."

18. 2000. gada 26. jūlijā *MOTOE* pieprasīja no Sabiedriskās kārtības lietu ministrijas informāciju par tās atļaujas saņemšanas pieprasījuma izskatīšanas gaitu. Sabiedriskās kārtības lietu ministrija 2000. gada 7. augustā atbildēja *MOTOE*, ka nepieciešamo piekrišanu *ELPA* vai *ETHEAM* līdz šim nav devusi.

19. Pēc tam *MOTOE* cēla *Dioikitiko Protodikeio Athinon* [8] prasību atlīdzināt kaitējumu GRD 5 000 000 apmērā [9]. Ar klusējot izteiktu pieprasītās atļaujas organizēt motociklu sacīkstes atteikumu — kā tā uzskata, nelikumīgu, — tai ir radies morāls kaitējums, jo ir tikusi iedragāta tās autoritāte un uzticamība biedru, Grieķijas motociklistu un plašākas publikas vidū. *MOTOE* apgalvoja, ka Likuma par ceļu satiksmi 49. pants ir pretrunā Grieķijas konstitūcijā paredzēto valsts iestāžu objektivitātes principam, kā arī ar EKL 82. un 86. pantam. Šajā lietā *ELPA* iestājās Grieķijas valsts apsvērumu atbalstam.

20. *MOTOE* prasība pirmajā instancē tika noraidīta, jo atļauja, ja nav nepieciešamās piekrišanas, Likuma par ceļu satiksmi 49. panta izpratnē nevarēja tikt piešķirta. Turklāt Likuma par ceļu satiksmi 49. pants atbilst gan Konstitūcijai, gan ir saderīgs ar Kopienu tiesībām.

21. Pirmās instances tiesas spriedumu *MOTOE* pārsūdzēja *Dioikitiko Efeteio Athinon* [10], iesniedzējtiesā.

8 — Atēnu Pirmās instances administratīvā tiesa.

9 — Pēc noteiktā EUR maiņas kursa (EUR 1 = GRD 340,750) tas atbilst EUR 14 673,51.

10 — Atēnu Administratīvā tiesa.

IV — Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

22. Ar 2006. gada 21. novembra spriedumu, kas reģistrēts Tiesā 2007. gada 5. februārī, *Dioikitiko Efeteio Athinon* ir nolēmusi apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus divus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai EKL 82. un 86. pants jāinterpretē tādējādi, ka tā piemērošanas jomā ietilpst arī tādas darbības, ko veic juridiska persona, kura ir Starptautiskās Motosporta federācijas valsts pārstāve un kura veic iepriekš minēto saimniecisko darbību, noslēdzot sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumus saistībā ar sporta pasākumu transportlīdzekļu jomā organizēšanu?

2) Ja uz pirmo jautājumu ir sniegta apstiprinoša atbilde: vai ar iepriekš minētajiem EK līguma pantiem ir saderīgs Likuma Nr. 2696/1999 49. pants tādā ziņā, ka tajā ir paredzēts, ka, lai atbildīgā valsts iestāde (šajā gadījumā Sabiedriskās kārtības lietu ministrija) varētu piešķirt atļauju organizēt mehānisko transportlīdzekļu sacīkstes, iepriekš minētajai juridiskajai personai ir piešķirtas pilnvaras dot piekrišanu saistībā ar sacīkšu norisi, nenosakot pilnvaru ierobežojumus, pienākumus un kontroli?

23. Tiesvedībā Tiesā Grieķijas valdība un Eiropas Kopienu Komisija sniedza rakstveida un mutvārdu apsvērumus. *MOTOE* sniedza tikai mutvārdu apsvērumus.

V — Vērtējums

A — *Ievada piezīme*

24. Vispārīgi sports nav izņemts no EK līguma piemērošanas jomas. Tas ir atzīts gan politiskajā līmenī, gan arī Kopienu judikatūrā.

25. *Politiskajā līmenī* Starpvaldību konference par Amsterdamas līgumu (1997. gads) "Paziņojumā par sportu"[11], piemēram, aicina Eiropas Savienības iestādes uzklausīt sporta federācijas svarīgos jautājumos, kas skar sportu, un īpaši ievērot amatieru sporta īpatnības. Līdzīgs paziņojums ir pievienots Eiropas Padomes sanāksmes Nicā preziden-

11 — Paziņojums Nr. 29 Starpvaldību konferences Nobeiguma aktā par 1997. gada 2. oktobrī parakstīto Amsterdamas līgumu (OV C 340, 136. lpp.).

tūras secinājumiem (2000. gads) [12]. Turklāt pagājušajā gadā Komisija ir izdevusi "Balto grāmatu par sportu", kurā tā cita starpā izskata ES tiesību ietekmi uz sportu un apstiprina Kopienu tiesību aktīva (*acquis communautaire*) spēkā esamību attiecībā uz sportu [13].

26. Šāda veida paziņojumos un ierosinājumos ir uzsvērts, ka sports nav nepavisam izslēgts no Eiropas Savienības vai Eiropas Kopienas darbības jomas. Turklāt ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā [14] sports tiek pat īpaši atspoguļots ES primārajās tiesībās [15].

27. *Kopienu tiesas* pastāvīgajā judikatūrā atzīts [16], ka sports katrā ziņā ietilpst Kopienu tiesībās tiktāl, ciktāl tas ir tautsaimniecības sastāvdaļa EKL 2. panta nozīmē [17]. Turklāt, ja svarīgāka sākotnēji bija pamatbrīvību ietekme uz sportu [18], tad tagad arvien lielāku nozīmi judikatūrā iegūst EK līguma konkurences noteikumi [19]. Tā tas ir arī šajā gadījumā, kurā Tiesa ir lūgta interpretēt EKL 82. un 86. pantu.

28. Kamēr pirmais prejudiciālais jautājums ir par to, vai EKL 82. un 86. pants ir piemērojams tādai organizācijai kā *ELPA*, kurai nav peļņas gūšanas rakstura, tad ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa pievērš uzmanību *ELPA* kā organizācijas, kurai, no vienas

12 — "Paziņojums par sporta īpašajām pazīmēm, kas jāņem vērā kopīgās politikas ietvaros, un tā sociālo funkciju Eiropā", Eiropas Padomes sanāksme Nicā (2000. gada 7., 8. un 9. decembris), Prezidentūras secinājumi (52. punkts un IV pielikums, skat. it īpaši tur norādītā paziņojuma 1., 7. un 17. punktu).

13 — COM(2007) 391, galīgā redakcija, skat. tajā it īpaši ievadu, 2. lpp., un 4.1. nodaļu, 14. un turpmākie punkti; skat. turklāt Baltajai grāmatai par sportu pievienotajā Komisijas 2007. gada 11. jūlija darba dokumenta "Commission Staff Working Document — The EU and Sport: Background and Context", SEC(2007) 935, 3.4. nodaļu un 4. sadaļu. Baltā grāmata un darba dokuments pieejami vietnē http://ec.europa.eu/sport/index_en.html (pēdējo reizi aplūkota 2008. gada 10. janvārī).

14 — Lisabonas Līgums, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, parakstīts Lisabonā 2007. gada 13. decembrī (OV C 306, 1. lpp.).

15 — Skat. it īpaši nākamā Līguma par Eiropas Savienības darbību 6. panta e) apakšpunktu un 165. pantu tā jaunajā numerācijā; tajā pašā nozīmē Līguma par Konstitūciju Eiropai I-17. panta e) apakšpunkts un III-282. pants, parakstīts 2004. gada 29. oktobrī Romā (OV C 310, 1. lpp.).

16 — 2006. gada 18. jūlija spriedums lietā C-519/04 P *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija (Krājums, I-6991. lpp., 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Šī judikatūra līdz šai dienai nav zaudējusi savu nozīmīgumu tiktāl, ciktāl runa ir par EK līgumā paredzēto klasisko pamatbrīvību piemērošanas jomas noteikšanu vai — kā šajā gadījumā — par tās konkurences tiesību normu piemērošanas jomas noteikšanu. Vispārīgi runājot, tomēr ir jāapsver, ka šīs judikatūras pirmsākumi meklējami laikā, kad Kopiena pēc būtības bija Ekonomikas Kopiena. Eiropas pilsonības un daudzu jaunu politiku, proti, izglītības un jaunatnes jomās, iedibināšanas dēļ EK līgums sportam šodien piedāvā arī neekonomiska rakstura piesaistes kritērijus. Vēlākais līdz ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā vairs nebūs šaubu, ka sportam arī bez tā ekonomiskajiem aspektiem ir nozīme Eiropas tiesībās; to uzsver tā pieminēšana nākamā Līguma par Eiropas Savienības darbību XII sadaļā "Izglītība, arodmācības un jaunatne".

18 — Skat. par EK līguma pamatbrīvībām 1974. gada 12. decembra spriedumu lietā 36/74 *Walrave* un *Koch* (*Recueil*, 1405. lpp.), 1976. gada 14. jūlija spriedumu lietā 13/76 *Donà* (*Recueil*, 1333. lpp.), 1995. gada 15. decembra spriedumu lietā C-415/93 *Bosman* (*Recueil*, I-4921. lpp.), 2000. gada 11. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās C-51/96 un C-191/97 *Deliège* (*Recueil*, I-2549. lpp.) un 2000. gada 13. aprīļa spriedumu lietā C-176/96 *Lehtonen* un *Castors Braine* (*Recueil*, I-2681. lpp.); par attiecīgajiem noteikumiem Asociācijas līgumā skat. arī 2003. gada 8. maija spriedumu lietā C-438/00 *Deutscher Handballbund* (*Recueil*, I-4135. lpp.) un 2005. gada 12. aprīļa spriedumu lietā C-265/03 *Simutenkov* (Krājums, I-2579. lpp.).

19 — Skat. 16. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija, arī Pirmās instances tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedumu lietā T-193/02 *Piau*/Komisija (Krājums, II-209. lpp.), kas apstiprināts ar Tiesas 2006. gada 23. februāra rikojumu lietā C-171/05 P *Piau*/Komisija (Krājums, I-37. lpp.). Jau pirms tam daži Tiesas ģenerāladvokāti ir pievērsušies šim problēmjautājumam, skat. it īpaši ģenerāladvokāta Lenca [*Lenz*] 1995. gada 20. septembra secinājumus iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *Bosman*, 253.–286. punkts; ģenerāladvokāta Kosmas [*Cosmas*] 1999. gada 18. marta secinājumus iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētajās apvienotajās lietās *Deliège*, 103.–114. punkts, un ģenerāladvokāta Albēra [*Alber*] 1999. gada 22. jūnija secinājumus iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *Lehtonen* un *Castors Braine*, 101.–114. punkts.

puses, ir koplēmuma tiesības saistībā ar valsts atļauju organizēt motociklu sacīkstes un kura, no otras puses, pati organizē šādas sacīkstes, divējādam uzdevumam.

B — *EKL 82. un 86. panta piemērojamība (pirmais prejudiciālais jautājums)*

29. Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai biedrības, kurai nav peļņas gūšanas rakstura, darbība ietilpst EKL 82. un 86. panta piemērošanas jomā, ja šai apvienībai ir ne tikai ekskluzīvas koplēmuma tiesības, piešķirot administratīvu atļauju organizēt motociklu sacīkstes, bet tā pati arī organizē šādas sacīkstes un šajā sakarā noslēdz sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumus.

30. Kopienu konkurences tiesības skar uzņēmumu darbību [20]. Tāpēc EKL 82. un 86. panta piemērošanas pamatnosacījums ir, lai attiecīgā apvienība ir uzņēmums EK līguma konkurences noteikumu izpratnē (šajā sakarā skat. uzreiz 1. punktu). Turklāt EKL 82. panta piemērošanas nosacījums ir, ka minētajai apvienībai ir dominējošs stāvoklis tirgū un pastāv iespēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm (šajā sakarā skat. 2. punktu). Visbeidzot, runājot par EKL 86. panta 1. punkta piemērošanu, šajā sakarā ir jāpārbauda, vai minētajai apvienībai valsts ir piešķīrusi īpašas vai ekskluzīvas tiesības (šajā sakarā skat. 3. punktu).

1) Uzņēmuma jēdziens Eiropas Kopienu konkurences tiesību izpratnē

31. Uzņēmuma jēdziens Kopienu konkurences tiesību ietvaros ir jāsaprot funkcionāli, un ar uzņēmumu saprot jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no tās juridiskā statusa un finansēšanas veida [21]. Tāda organizācija, kas neveic saimniecisku darbību, nav uzņēmums konkurences tiesību izpratnē [22].

32. Saimnieciska darbība (darbība "kā uzņēmumam") nozīmē piedāvāt preces vai pakalpojumus noteiktā tirgū [23]. Kaut arī galīgais *ELPA* darbības vērtējums jāveic iesniedzējtiesai, Tiesa prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā var sniegt tai visus lietderīgos

20 — 2007. gada 11. decembra spriedums lietā C-280/06 *Ente Tabacchi Italiani* u.c. (Krājums, I-10893. lpp., 38. punkts).

21 — Skat. starp daudziem spriedumiem 1991. gada 23. aprīļa spriedumu lietā C-41/90 *Höfner* un *Elser* (*Recueil*, I-1979. lpp., 21. punkts), 2004. gada 16. marta spriedumu apvienotajās lietās C-264/01, C-306/01, C-354/01 un C-355/01 *AOK Bundesverband* u.c. (*Recueil*, I-2493. lpp., 46. punkts), 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (Krājums, I-289. lpp., 107. punkts), 2006. gada 23. marta spriedumu lietā C-237/04 *Enirisorse* (Krājums, I-2843. lpp., 28. punkts) un iepriekš 20. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Ente Tabacchi Italiani* u.c., 38. punkts.

22 — 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-309/99 *Wouters* u.c. (*Recueil*, I-1577. lpp., 112. punkts).

23 — 1998. gada 18. jūnija spriedums lietā C-35/96 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-3851. lpp., 36. punkts), 2000. gada 12. septembra spriedums apvienotajās lietās no C-180/98 līdz C-184/98 *Pavlov* u.c. (*Recueil*, I-6451. lpp., 75. punkts), 2001. gada 25. oktobra spriedums lietā C-475/99 *Ambulanz Glöckner* (*Recueil*, I-8089. lpp., 19. punkts), iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietās *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c., 108. punkts, un *Enirisorse*, 29. punkts.

norādījumus, lai padarītu tai vieglāku lietas iztiesāšanu [24].

33. Tāda apvienība kā *ELPA* sniedz pakalpojumus divos aspektos: no vienas puses, *ELPA organizē* ar komisijas *ETHEAM* [25] palīdzību, kuru tā īpaši šim nolūkam ir izveidojusi, motociklu sacīkstes Grieķijā. No otras puses, *ELPA realizē* šīs motociklu sacīkstes saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto, noslēdzot sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumus vai esot tajos katrā ziņā kā starpnieks.

34. Tirgus pastāv attiecībā uz abām darbībām — motociklu sacīkšu organizēšana un realizēšana — un neatkarīgi no tā, vai *ELPA* viena pati attiecīgos pakalpojumus sniedz savā ziņā kā monopolists vai pakalpojumus piedāvā vēl citas organizācijas, piemēram, *MOTOE*. Tādējādi *ELPA* pakalpojumus saistībā ar motociklu sacīkšu *organizēšanu* pieprasa un arī atlīdzina [sacīkstēs] iesaistītie motociklu braucēji vai to klubi. Kas skar motociklu sacīkšu *realizēšanu*, tad *ELPA* pakalpojumus izmanto attiecīgie sponsori, reklāmas partneri un apdrošinātāji. Nemaz nerunājot par to, ka motociklu sacīkstes, kā noskaidrots tiesas sēdē, var tikt realizētas, arī pārdodot ieejas biļetes par piekļūšanu pasākuma vietai, turklāt šajā gadījumā, arī pārdodot televīzijas apraides tiesības.

35. Grieķijas valdība apstrīd, ka pašreiz *ELPA* pati vēl *organizē* motociklu sacīkstes. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka attiecībā uz uzdoto prejudiciālo jautājumu faktisko un tiesisko kontekstu Tiesai ir jāņem vērā iesniedzējtiesas konstatējumi [26]. Iesniedzējtiesas nolēmumā ir skaidri norādīts, ka *ELPA* pati organizē motociklu sacīkstes. Kā cita starpā ir noskaidrots tiesas sēdē, šķiet, ka *ELPA* katrā ziņā atbalsta noteiktus motociklistu klubus, kad tie organizē motociklu sacīkstes, un dažreiz ir tādu sacīkšu līdzorganizators. Tas, pieņemot, ka šajā sakarā iesniedzējtiesai vēl jāizdara secinājumi, norāda uz to, ka *ELPA* joprojām ir aktīva motociklu sacīkšu organizēšanas jomā. Turklāt *ELPA* darbība motociklu sacīkšu *realizēšanas* jomā netika apstrīdēta tiesvedībā Tiesā.

36. Viss minētais liecina par tādas apvienības kā *ELPA* darbības saimniecisko raksturu un tādējādi par to kā uzņēmumu.

37. Kā es parādīšu turpinājumā izklāstītos apsvērumos, tas, ka *ELPA* sniegtie pakalpojumi ir saistīti ar sportu, ka *ELPA* ir biedrība, kurai nav peļņas gūšanas rakstura un

24 — Šajā pašā izpratnē iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Enirisorse*, 30. punkts.

25 — Tā kā *ELPA* īpaši šim nolūkam ir izveidojusi *ETHEAM*, *ETHEAM* darbība attiecas uz *ELPA* (šajā sakarā skat. iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c., 110. un turpmākie punkti.

26 — 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās C-482/01 un C-493/01 *Orfanopoulos* un *Oliveri* (*Recueil*, I-5257. lpp., 42. punkts), 2005. gada 30. jūnija spriedums lietā C-28/04 *Tod's France* (Krājums, I-5781. lpp., 14. punkts) un 2006. gada 12. janvāra spriedums lietā C-246/04 *Turn- und Sportunion Waldburg* (Krājums, I-589. lpp., 21. punkts).

kura darbojas bez mērķa gūt peļņu, kā arī, ka *ELPA* piedalās administratīvās atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā, nav pretrunā tam, ka tā ir uzņēmums.

— Pakalpojumi saistībā ar sportu

38. Tas, ka minētajiem pakalpojumiem ir saistība ar sportu, nav pretrunā to kvalificēšanai par saimniecisku darbību un līdz ar to attiecīgi Līguma konkurences noteikumu piemērošanai [27]. Tādēļ ka šodien sportam, neierobežojot tā būtisko sociālo nozīmi [28], ir arī ne mazāk svarīgs ekonomiskais aspekts. Tāpēc attiecībā uz konkurences noteikumu piemērošanu par ikvienu atsevišķu darbību, kas norāda uz sakaru ar sportu, ir jāpārliecinās, vai tai ir vai nav saimniecisks raksturs [29].

39. Turklāt sporta pasākuma organizators var veikt saimniecisku darbību vienalga, vai šajā pasākumā iesaistītie sportisti paši ar attiecīgo sportu nodarbojas profesionāli vai tikai kā amatieri, tātad, vai viņi ir vai nav ekonomiski aktīvi. Pretēji tam, ko norāda Grieķijas valdība, motociklu sacīkstēs iesaistīto sportistu darbība ir mazsvarīga. Gluži otrādi, izšķiroša, lai izvērtētu, vai tāda apvienība kā *ELPA* ir uzņēmums, ir vienīgi tās pašas veiktā darbība.

40. Ja sporta pasākumi ir organizēti tādā veidā, ka no dalībniekiem vai katrā ziņā no skatītājiem tai tiek iekasētas atlīdzības, tad šo pasākumu organizēšana ir saimnieciska darbība. Un, ja saistībā ar sporta pasākumu notiek sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumu noslēgšana, tad arī šī attiecīgo pasākumu organizēšana ir saimnieciska darbība. Šajā saistībā sporta pasākuma organizatora stāvoklis neatšķiras no sportistu izmantotā sporta apģērba vai sporta piederumu pārdevēja vai ražotāja stāvokļa; arī tas veic saimniecisku darbību neatkarīgi no tā, vai attiecīgie sportisti ir profesionāļi vai amatieri.

— Peļņas gūšanas mērķa neesamība

41. Ar saimnieciskās darbības konstatējumu un ar to saistīto uzņēmuma pazīmi nav pretrunā arī tas, ka tādai organizācijai kā *ELPA* ir biedrības, kurai nav peļņas gūšanas rakstura, statuss, tas ir, tā darbojas bez mērķa gūt peļņu. Arī tādas organizācijas ar saviem pakalpojumiem var konkurēt tirgū ar citiem komersantiem [30], vienalga, vai citi konkurenti

27 — Skat. arī šo secinājumu 24.–27. punktu.

28 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Bosman*, 106. punkts; apvienotajās lietās *Deliège*, 41. punkts, un lietā *Lehtonen* un *Castors Braine*, 32. punkts; skat. turklāt iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minēto Balto grāmatu par sportu, kuras 2. sadaļa ir veltīta sporta sociālajai nozīmei.

29 — To, ka ir svarīga katras atsevišķas darbības analīze, atklāj arī iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija, 28.–31. punkts.

30 — 1995. gada 16. novembra spriedums lietā C-244/94 *Fédération française des sociétés d'assurance* u.c. (*Recueil*, I-4013. lpp., 17. un 18. punkts), 1999. gada 21. septembra spriedums lietā C-67/96 *Albany* (*Recueil*, I-5751. lpp., 84.–87. punkts) un iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c., 123. punkts.

darbojas bez peļņas gūšanas mērķa vai komerciāli.

42. Tas šajā lietā ir īpaši uzskatāms, jo šajā gadījumā vienlaikus abām Grieķijas apvienībām, kas darbojas bez peļņas gūšanas mērķa — *ELPA* un *MOTOE* — ir mērķis organizēt un realizēt Grieķijā motociklu sacīkstes. Tādu apvienību panākumi ilgtermiņā ir atkarīgi no tā, vai tās ar saviem piedāvātajiem pakalpojumiem var gūt virsroku salīdzinājumā ar citiem pakalpojumu sniedzējiem un ar savu darbību nodrošināt finansējumu.

43. Pamatota ir norāde uz to, ka apvienība nav kvalificējama kā uzņēmums tad, ja tā ir saistīta *vienīgi ar sociālu vai bezpeļņas darbību*, ko neveic tirgū, konkurējot ar citiem tirgus dalībniekiem [31]. Tas tāpēc, ka uz darbību, kas pēc sava rakstura, normām, kas uz to attiecas, un priekšmeta nav saistīta ar saimniecisku darbību, EK līguma konkurences noteikumi neattiecas [32].

44. Ja attiecīgā apvienība sāk savus pakalpojumus *realizēt* [33], tā vairs neatrodas darbības jomā, kas ir vienīgi sociālā vai bezpeļņas; ar apstākli vien, ka tai joprojām ir arī ar vispārējām interesēm saistīts mērķis — *ELPA* gadījumā sporta veicināšana — un turklāt tā darbojas bez mērķa gūt peļņu, tad vairs nepietiek, lai noliegtu, ka apvienība ir uzņēmums konkurences tiesību izpratnē [34].

45. Grieķijas valdība uzsver, ka *ELPA* ieņēmumu pietiek tikai izdevumu segšanai. Tomēr tas nav pretrunā saimnieciskās darbības pieņēmumam. Tas tāpēc, ka uzņēmuma pazīme nav atkarīga no organizācijas lieluma un arī ne no komerciālo panākumu līmeņa [35].

46. Tātad kopumā tāda apvienība kā *ELPA*, kura *realizē* savus pakalpojumus motociklu sacīkšu sporta jomā, ir jāuzskata par uzņēmumu, neņemot vērā tās peļņas gūšanas rakstura neesamību.

47. Tikai it kā cita starpā ir jāmin, ka tāda apvienība kā *ELPA* nekādā veidā nelīdzinās ar likumu noteiktās sociālā nodrošinājuma sistēmas iestādei, kuras uzņēmuma pazīmi Tiesa dažos spriedumos ir noraidījusi [36]. Tās darbību bez sociālā mērķa un neesošā peļņas gūšanas mērķa raksturoja valsts tiesiskais

31 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c., 120. un 121. punkts.

32 — Iepriekš 22. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Wouters* u.c., 57. punkts.

33 — Par realizēšanas jēdzienu skat. iepriekš šo secinājumu 33. un 34. punktu.

34 — Par sociālo mērķi skat. iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Pavlov* u.c., 118. punkts; 2002. gada 22. janvāra spriedumu lietā C-218/00 *Cisal* (*Recueil*, I-691. lpp., 37. punkts) un iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c., 124. punkts; līdzīgi iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Eniri-sorse*, 34. punkts; par neesošo peļņas gūšanas mērķi skat. 1980. gada 29. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 *van Landewyck* u.c./Komisija (*Recueil*, 3125. lpp., 88. punkts), iepriekš 30. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietās *Fédération française des sociétés d'assurance* u.c., 21. punkts; *Albany*, 85. punkts; iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Pavlov* u.c., 117. punkts; iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c., 123. punkts, un 2007. gada 29. novembra spriedumu lietā C-119/06 Komisija/Itālija (37. punkts).

35 — Ģenerāladvokāta Lenca secinājumi iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *Bosman*, 255. punkts.

36 — 1993. gada 17. februāra spriedums apvienotajās lietās C-159/91 un C-160/91 *Poucet* un *Pistre* (*Recueil*, I-637. lpp.), iepriekš 34. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Cisal*, un iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *AOK Bundesverband* u.c.

regulējums, no kura izrietēja noteikti solidaritātes pienākumi, turklāt attiecīgajai organizācijai vairs nebija ievērības cienīga ietekme uz pakalpojumu, kurus tā sniedz, un summu, kuras tā iekasē, apmēru [37]. Salīdzināmam valsts tiesiskajam regulējumam *ELPA* pēc Tiesas rīcībā esošās informācijas nav pakļauta; arī lietas materiālos nekas neliecina par valsts ierobežojumu *ELPA* rīcības brīvībai, nosakot tās pakalpojumus un par tiem attiecīgā gadījumā samaksājamo atlīdzību.

— Piedalīšanās administratīvās atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā

48. Visbeidzot tas, ka *ELPA* līdzās jau izklāstītajai motociklu sacīkšu organizēšanai un realizēšanai atbilstoši Likuma par ceļu satiksmi 49. pantam arī piešķir administratīvu atļauju organizēt tādas sacīkstes, nav pretrunā saimnieciskās darbības pastāvēšanai.

49. Lai gan publiskās varas izpilde neietilpst EK līguma konkurences noteikumu piemērošanas jomā un organizācija, kas īsteno publisko varu, nav uzņēmums konkurences tiesību nozīmē [38], tomēr atšķirība starp publisko un saimniecisko darbību par katru organizācijas veikto darbību ir jāskata atsevišķi [39]. Tātad attiecīgā organizācija var darboties daļēji publiski un daļēji saimnieciski.

50. Tieši tas attiecas uz tādu apvienību kā *ELPA*, kurai, no vienas puses, ir koplēmuma tiesības administratīvās atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā, bet, no otras puses, kura pati rīko un realizē tādas sacīkstes: ja vēlas arī *ELPA* piedalīšanos administratīvās atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā uzskatīt par tādu, kas attiecas uz publiskas darbības jomu, tad apstāklī, ka šī apvienība ir uzņēmums, tas tomēr neko nemaina, tas ir, ciktāl tā pati organizē un realizē motociklu sacīkstes.

— Starpsecinājums

51. Ņemot vērā iepriekš minēto, tāda apvienība kā *ELPA* ir jāuzskata par uzņēmumu EK līguma paredzēto konkurences noteikumu izpratnē.

37 — Iepriekš 36. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *Poucet* un *Pistre*, 18. un 19. punkts; iepriekš 34. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Cisal*, 45. punkts, un iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *AOK Bundesverband* u.c., it īpaši 47. un 49. punkts.

38 — 1994. gada 19. janvāra spriedums lietā C-364/92 *SAT Fluggesellschaft* (*Recueil*, I-43. lpp., 30. un 31. punkts), 1997. gada 18. marta spriedums lietā C-343/95 *Diego Calì & Figli* (*Recueil*, I-1547. lpp., 22. un 23. lpp.) un iepriekš 22. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Wouters* u.c., 57. punkts.

39 — Šajā izpratnē 1987. gada 16. jūnija spriedums lietā 118/85 Komisija/Itālija (*Recueil*, 2599. lpp., 7. punkts), iepriekš 38. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Diego Calì & Figli*, 16. un 18. punkts, un 2002. gada 24. oktobra spriedums lietā C-82/01 P *Aéroports de Paris*/Komisija (*Recueil*, I-9297. lpp., 74. un 75. punkts, otrais teikums), turklāt mani 2004. gada 28. oktobra secinājumi lietā C-134/03 *Viacom Outdoor* (2005. gada 17. februāra spriedums, Krājums, I-1167. lpp., 72. punkts).

2) Dominējošais stāvoklis un tirdzniecības starp dalībvalstīm iespaidošana EKL 82. panta izpratnē

52. EKL 82. panta piemērošana tādai organizācijai kā *ELPA* paredz, ka — blakus apstāklim, ka tā ir uzņēmums, par ko tikko tika diskutēts, — šai apvienībai ir dominējošais stāvoklis un pastāv iespēja, kas tas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

53. Lai arī Tiesas pienākums nav pašai novērtēt pamata prāvas faktus, tomēr tā, ņemot vērā šo faktu īpatnības, var sniegt iesniedzējtiesai visas nepieciešamās norādes, kas tai atvieglotu strīda pamata prāvā atrisināšanu. Šajā sakarā ir jāuzsver šādi aspekti.

a) Attiecīgo tirgu raksturošana, būtiska kopējā tirgus daļa

54. Lai pārbaudītu atrašanos dominējošā stāvoklī, vispirms ir jāraksturo attiecīgie tirgi.

55. Kas skar attiecīgos tirgus, ir jāatgādina, ka *ELPA* pakalpojumus motociklu sporta jomā sniedz divos aspektos: pirmkārt, *ELPA* ar *ETHEAM* palīdzību *organizē* motociklu sacīkstes Grieķijā. Otrkārt, saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto *ELPA* šīs motociklu sacīkstes *realizē*, noslēdzot sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumus. Starp abiem šiem pakalpojumu veidiem saiknei nav obligāti jāpastāv, un tie arī nav savstarpēji aizvietojami. Tāpēc sporta pasākumu organizēšana un realizēšana attiecas uz diviem atsevišķiem attiecīgajiem tirgiem.

56. Iesniedzējtiesai tomēr būs jāpārbauda, vai atbilstošie tirgi attiecas tikai uz *motociklu sacīkšu* organizēšanu vai realizēšanu vai ietver arī citus motosporta pasākumus, iespējams, pat jebkuru sporta pasākumu.

57. No ģeogrāfiskā viedokļa ir jāatzīmē, ka *ELPA* minētos pakalpojumus veic Grieķijas teritorijā. Šīs dalībvalsts teritorija ir attiecīgais ģeogrāfiskais tirgus un turklāt var tikt uzskatīts arī par būtisku kopējā tirgus daļu [40].

40 — Tiesas 1991. gada 18. jūnija spriedums lietā C-260/89 *ERT* (*Recueil*, I-2925. lpp., 31. punkts); šajā pašā nozīmē 1998. gada 25. jūnija spriedums lietā C-203/96 *Dusseldorp* u.c. (*Recueil*, I-4075. lpp., 60. punkts) un 2003. gada 22. maija spriedums lietā C-462/99 *Connect Austria* (*Recueil*, I-5197. lpp., 79. punkts), kā arī Pirmās instances tiesas 1999. gada 7. oktobra spriedums lietā T-228/97 *Irish Sugar*/Komisija (*Recueil*, II-2969. lpp., 99. punkts). Pat dalībvalstu apgabali var būt ievērojama kopējā tirgus daļa; skat. iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Ambulanz Glöckner*, 38. punkts.

b) Dominējošais stāvoklis

58. Dominējošais stāvoklis pastāv, ja uzņēmuma ekonomiskā situācija ļauj tam radīt šķēršļus efektīvas konkurences saglabāšanai attiecīgajā tirgū, nodrošinot tam iespēju lielā mērā rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem, klientiem un, visbeidzot, patērētājiem [41].

59. Ja izrādītos, ka *ELPA* (kopīgi) organizē visas vai katrā ziņā lielu daļu no visām motociklu sacīkstēm Grieķijā — šajā nolūkā iesniedzējtiesai ir jāizdara nepieciešamie secinājumi —, tad būtu uzskatāms, ka *ELPA* ir dominējošais stāvoklis. Tas pats attiecas uz tādu motociklu sacīkšu realizēšanu.

60. Tas viss tomēr paredz, ka atbilstošais produktu tirgus attiecas uz *motociklu sacīkstēm* un neattiecas arī uz citu sporta pasākumu organizēšanu vai realizēšanu [42]. Jo vairāk dažādus sporta pasākumus attiecīgie tirgi ietver, jo mazāk ticams ir *ELPA* dominējošais stāvoklis tajos.

61. Turpmāko apsvērumu interesēs tiek pieņemts, ka *ELPA* abos konkrētajos tirgos ir dominējošais stāvoklis.

c) Tirdzniecības dalībvalstu starpā ietekmēšana

62. EKL 82. pantā ir ietverta dominējošā stāvokļa izmantošana tikai "tiktāl, ciktāl tā var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm". Šī tā dēvētā *starpvalstu klauzula* domāta, lai norobežotu valsts konkurences tiesību un Kopienu konkurences tiesību piemērošanas jomas [43].

63. Uzskatīt, ka tāda ietekme pastāv, var tikai tad, ja, vērtējot visu objektīvo, juridisko un faktisko apstākļu kopumu, ar pietiekamu iespējamības pakāpi var paredzēt, ka attiecīgā rīcība tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli var ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā tādējādi, ka tas var negatīvi ietekmēt

41 — 1978. gada 14. februāra spriedums lietā 27/76 *United Brands*/Komisija (*Recueil*, 207. lpp., 65. punkts), 1979. gada 13. februāra spriedums lietā 85/76 *Hoffmann-La Roche*/Komisija (*Recueil*, 461. lpp., 38. punkts), 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 322/81 *Michelin*/Komisija (*Recueil*, 3461. lpp., 30. punkts) un 2000. gada 16. marta spriedums apvienotajās lietās C-395/96 P un C-396/96 P *Compagnie maritime belge transports* u.c./Komisija (*Recueil*, I-1365. lpp., 34. punkts).

42 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 56. punktu.

43 — 1966. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*/Komisija (*Recueil*, 322., 389. lpp.), 1974. gada 6. marta spriedums apvienotajās lietās 6/73 un 7/73 *Commercial Solvents*/Komisija (*Recueil*, 223. lpp., 31. punkts) un iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Ambulanz Glöckner*, 47. punkts.

vienotā, starp valstīm izveidotā tirgus mērķu īstenošanu [44].

64. Turklāt pietiek ar to, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcība tirgū *var* ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm [45]; turpretim ar vienīgi hipotētiskām vai spekulatīvām sekām nepietiek, lai pamatotu EKL 82. panta piemērojamību [46].

65. Šajā sakarā iesniedzējtiesai ir jāpieņem nepieciešamās konstatācijas, ievērojot Tiesas sniegto informāciju [47], turklāt it īpaši ir jāņem vērā trīs aspekti.

66. Pirmkārt, kā norāda Komisija, notiek sporta darījumu internacionalizācija. Tāpēc sākotnēji nešķiet maldīgi, ka citās valstīs reģistrētiem uzņēmumiem varētu būt interese ienākt Grieķijas tirgū un tur organizēt un realizēt motociklu sacīkstes.

67. Otrkārt, apsvērumos ir jāņem vērā, ka tāda apvienība kā *ELPA*, pamatojoties uz savām koplēmuma tiesībām, piešķirot administratīvu atļauju organizēt motociklu sacīkstes (Likuma par ceļu satiksmi 49. pants), var efektīvi kavēt citu pakalpojumu sniedzēju ienākšanu Grieķijas tirgū. Tas, ka *MOTOE* kā iekšzemes konkurents bez *ELPA* piekrišanas savas 2000. gadā plānotās motociklu sacīkstes nevarēja organizēt, var preventīvi iedarboties arī uz ārvalstu pakalpojumu sniedzēju.

68. Treškārt, *ELPA* savos apvienības noteikumos paredz, ka komercreklāmu motociklu sacīkstēs var veikt tikai ar tās piekrišanu vai ar *ETHEAM* komisijas piekrišanu tās uzdevumā [48]. Šīs motociklu sacīkšu realizēšanas grūtības ārvalstu pakalpojumu sniedzēju tāpat var atturēt ienākt Grieķijas tirgū. Turklāt tas var tādējādi atturēt ārvalstu sponsorus, reklāmas partnerus un apdrošināšanas sabiedrības no iesaistīšanās Grieķijas motociklu sporta darījumos.

69. Ņemot vērā šos apstākļus, kopumā nav izslēgts, ka varbūtēja *ELPA* ļaunprātīgā rīcība saistībā ar atļauju citu pakalpojumu sniedzēju motociklu sacīkstēm vai saistībā ar to realizēšanu būtu varējusi ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā.

44 — Iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Ambulanz Glöckner*, 48. punkts, kā arī — ievērojot EKL 81. pantu — 1980. gada 11. decembra spriedums lietā 31/80 *L'Oréal* (*Recueil*, 3775. lpp., 18. punkts), 2006. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās no C-295/04 līdz C-298/04 *Manfredi* u.c. (Krājums, I-6619. lpp., 42. punkts), 2006. gada 23. novembra spriedums lietā C-238/05 *Asnef-Equifax* (Krājums, I-11125. lpp., 34. punkts) un 2007. gada 25. janvāra spriedums lietā C-407/04 P *Dalmine*/Komisija (Krājums, I-829. lpp., 90. punkts).

45 — Iepriekš 41. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 104. punkts; iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Höfner* un *Elser*, 32. punkts, un 1997. gada 11. decembra spriedums lietā C-55/96 *Job Centre* (*Recueil*, I-7119. lpp., 36. punkts).

46 — Komisijas paziņojums "Pamatnostādnes par starpvalstu tirdzniecības ietekmēšanas jēdzienu Līguma 81. un 82. pantā" (OV 2004, C 101, 81. lpp., turpmāk tekstā — "Komisijas pamatnostādnes"), 43. punkts.

47 — Skat., piemēram, iepriekš 44. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus apvienotajās lietās *Manfredi* u.c., 47. un 48. punkts, un lietā *Asnef-Equifax*, 39. un 40. punkts.

48 — *EAKM* motociklu sporta tiesiskā regulējumā 10.7. punkts (skat. šo secinājumu 10. punktu).

70. Grieķijas valdība uzsver, ka, ievērojot Grieķijā organizēto motociklu sacīkšu, kur ir starptautiska piedalīšanās, nelielo skaitu, varbūtējās *ELPA* pret konkurenci vērstās rīcības iespējamās sekas uz tirdzniecību dalībvalstu starpā ir pilnīgi nenozīmīgas.

71. Tiesa, ka EKL 82. panta, kā arī EKL 81. panta piemērošanai ir nepieciešams *būtisks* kaitējums tirdzniecībai dalībvalstu starpā; citiem vārdiem, kaitējums nevar būt *maznozīmīgs* [49]. Šis būtiskuma vai maznozīmīguma novērtējums tomēr var būt atkarīgs ne tikai no kvantitātes, bet arī no kvalitātes faktoriem; to nevar arī sašaurināt līdz vienam vienīgam aspektam, kā, piemēram, tirgus lielums, gluži otrādi, tas parasti ir atkarīgs no vairākiem faktoriem, kuri vienmēr paši par sevi ne gluži var būt noteicošie [50].

72. *Kvantitātes kontekstā* nepietiek apskatīt tikai attiecīgā produktu un ģeogrāfiskā tirgus kopējo apjomu. Zināmu nozīmi šis kopējais apjoms var iegūt jautājumā, vai ir ietekmēta būtiska kopējā tirgus daļa [51]. Jautājumā par tirdzniecības dalībvalstu starpā iespējamā kaitējuma būtiskumu tomēr papildus ir jāapskata arī *attiecīgo* preču vai pakalpojumu šķietami ļaunprātīgās prakses apjoms; pēdējais minētais apjoms tāpēc ir jānosaka samērā ar produktu un ģeogrāfiskā tirgus kopējo apjomu [52].

73. Ja Grieķijā, kā ir izteikusies Grieķijas valdība, salīdzinoši tiek organizētas tikai nedaudzas starptautiskas motociklu sacīkstes, tad vairāk vai mazāk papildu motociklu sacīkšu organizēšanas vai realizēšanas šķērslis jau var būt nozīmīga ietekme saistībā ar Grieķijas tirgus kopējo apjomu. Tāpēc visbeidzot var tikt apgrūtināta lielāka tirgus, kuram ir lielāks apgrozījuma potenciāls, attīstība.

74. *Kvalitātes kontekstā* būtiskuma novērtēšana ir atkarīga it īpaši arī no dominējošā

49 — 1999. gada 21. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-215/96 un C-216/96 *Bagnasco* u.c. (*Recueil*, I-135. lpp., 60. punkts), iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Ambulanz Glöckner*, 48. punkts, kā arī — ievērojot EKL 81. pantu — 1971. gada 25. novembra spriedums lietā 22/71 *Béguelin Import* (*Recueil*, 949. lpp., 16. punkts), 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-306/96 *Javico* (*Recueil*, I-1983. lpp., 16. punkts), iepriekš 44. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *Manfredi* u.c., 42. punkts; lietā *Asnef-Equifax*, 34. punkts, un lietā *Dalmine*/Komisija, 90. punkts.

50 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c., 47. punkts; iepriekš 44. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *Manfredi* u.c., 43. punkts, un lietā *Asnef-Equifax*, 35. punkts.

51 — 1975. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija (*Recueil*, 1663. lpp., 371. punkts), 1991. gada 10. decembra spriedums lietā C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova* (*Recueil*, I-5889. lpp., 15. punkta otrais teikums) un 1998. gada 12. februāra spriedums lietā C-163/96 *Raso* u.c. (*Recueil*, I-533. lpp., 26. punkta otrais teikums).Arī attiecībā uz ievērojamas kopējā tirgus daļas esamību tirgus kopējais apjoms vien nebūt nav vienīgais izšķirošais. Šajā gadījumā, kā iepriekš minēts, jau no attiecīgā tirgus ģeogrāfiskā apjoma, kas atbilst dalībvalsts teritorijai, izriet, ka ir runa par ievērojamu kopējā tirgus daļu (skat. turklāt šo secinājumu 57. punktu un tajā minēto judikatūru).

52 — Šajā izpratnē iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Javico*, 26. punkts. Skat. arī Komisijas pamatnostādnes, kur 52. punkts — ievērojot EKL 81. pantu — tiek vērsts uz ieinteresēto uzņēmumu tirgus daļu un gada apgrozījumu kontekstā ar tirgiem vai precēm, ko skar vienošanās.

uzņēmuma rīcības rakstura [53]. EKL 82. panta piemērošanas jomā ietilpst jebkura darbība, kas varētu apdraudēt tirdzniecības brīvību dalībvalstu starpā tādējādi, ka tā var negatīvi ietekmēt dalībvalstu vienotā tirgus mērķu īstenošanu, it īpaši norobežojot valstu iekšējo tirgu vai mainot konkurences struktūru kopējā tirgū [54].

75. Varbūtējā *ELPA* koplēmuma tiesību ļaunprātīga izmantošana attiecībā uz motociklu sacīkšu organizēšanu un realizēšanu var veicināt tirgu sadali un tādējādi apdraudēt iekšējā tirgus īstenošanas mērķi. Neatkarīgi no tā, kā pamatoti uzsver Komisija, jau dominējošā stāvokļa, kas skar visu dalībvalsts teritoriju, pastāvēšana vien var sekmēt valsts mēroga tirgu sadalījumu nostiprināšanu, tādējādi kavējot EK līgumā paredzēto ekonomisko mijiedarbību [55].

76. Līdz ar to kā kvantitātes, tā arī kvalitātes aspekti liecina par tirdzniecības dalībvalstu starpā ietekmes būtiskumu.

3) Īpašas vai ekskluzīvas tiesības (EKL 86. panta 1. punkts)

77. Tā kā tāda organizācija kā *ELPA* nenoliedzami ir nevis publisko tiesību uzņēmums, bet gan privāta sabiedrība, EKL 86. panta 1. punkta piemērošana ir iespējama tikai tiktāl, ciktāl šai sabiedrībai Grieķijas valsts ir piešķīrusi īpašas vai ekskluzīvas tiesības.

78. Raksturīgi tādām īpašām vai ekskluzīvām tiesībām ir tas, ka tās rada īpašu saikni starp attiecīgo valsts iestādi un uzņēmumu, kurš saņem atbalstu [56], un piešķir tam salīdzinājumā ar tā konkurentiem priekšrocības.

79. Ar tiesisko regulējumu Likuma par ceļu satiksmi 49. pantā, kas paredz vienošanos, Grieķijas valsts piešķir *ELPA* kā Starptautiskās Motosporta federācijas (*FIM*) oficiālajam pārstāvim Grieķijā koplēmuma tiesības atļaut organizēt motociklu sacīkstes un ļauj tai tādējādi piedalīties publiskās varas īstenošanā. Šādā veidā *ELPA* salīdzinājumā ar citiem iespējamiem motociklu sacīkšu organizētājiem Grieķijā ir priekšrocības. Tātad apvienībai ir *īpašas tiesības*. Tā kā vienīgi *ELPA* atbilstoši Likuma par ceļu satiksmi 49. pantam ir šīs koplēmuma tiesības, vienlaikus var runāt par *ekskluzīvām tiesībām* [57].

53 — Skat. turklāt Komisijas pamatnostādnes, 45. punkts.

54 — 1979. gada 31. maija spriedums lietā 22/78 *Hugin Kassaregister* un *Hugin Cash Registers*/Komisija (*Recueil*, 1869. lpp., 17. punkts), iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Ambulanz Glöckner*, 47. un 49. punkts; iepriekš 44. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *Manfredi* u.c., 41. punkts; lietā *Asnef-Equifax*, 33. punkts, un lietā *Dalmine*/Komisija, 89. un 91. punkts; šajā pašā nozīmē 1988. gada 4. maija spriedums lietā 30/87 *Bodson* (*Recueil*, 2479. lpp., 24. punkts) un 1988. gada 5. oktobra spriedums lietā 247/86 *Alsatel* (*Recueil*, 5987. lpp., 11. punkts).

55 — Šajā pašā sakarā — tomēr attiecībā uz aizliegtu vienošanos, kas skar visu dalībvalsts teritoriju, — 1972. gada 17. oktobra spriedums lietā 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren*/Komisija (*Recueil*, 977. lpp., 29. punkts), iepriekš 44. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *Manfredi* u.c., 45. punkts, un lietā *Asnef-Equifax*, 37. punkts; līdzīgi 2006. gada 5. decembra spriedums apvienotajās lietās C-94/04 un C-202/04 *Cipolla* u.c. (Krājums, I-11421. lpp., 45. punkts).

56 — 1991. gada 19. marta spriedums lietā C-202/88 Francija/Komisija, saukts "Telekomunikāciju termināļi" (*Recueil*, I-1223. lpp., 24. punkts).

57 — Turpmāk tekstā ērtības labad es izmantoju vienīgi *ekskluzīvu tiesību* jēdzienu.

80. Līdz ar to *ELPA* darbība ietilpst ne tikai EKL 82. panta, bet arī EKL 86. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

C — *ELPA divējādā uzdevuma atbilstība EKL 86. panta 1. punktam, to skatot kopā ar EKL 82. pantu (otrais prejudiciālais jautājums)*

4) Starpsecinājums

82. Ja uz pirmo prejudiciālo jautājumu, kā esmu ierosinājusi, atbilde ir apstiprinoša, tātad ir nepieciešama arī otra prejudiciālā jautājuma risināšana. Uzdodot šo otro jautājumu, iesniedzējtiesa pēc būtības vaicā, vai EKL 82. un 86. pantā nav pieļauts tāds tiesiskais regulējums kā Grieķijas Likuma par ceļu satiksmi 49. pantā, saskaņā ar kuru biedrībai, kurai nav peļņas gūšanas rakstura un kura pati organizē un realizē motociklu sacīkstes, vienlaikus tiek piešķirtas ekskluzīvas koplēmuma tiesības piešķirt administratīvu atļauju organizēt tādas sacīkstes, turklāt tā var nedot savu piekrišanu, un šajā sakarā tai nav piemērojami nekādi ierobežojumi, pienākumi un kontrole.

81. Rezumējot ir jāatzīmē:

Biedrība, kurai nav peļņas gūšanas rakstura, kurai ne tikai ir ekskluzīvas koplēmuma tiesības piešķirt administratīvu atļauju organizēt motociklu sacīkstes, bet kura pati tādas sacīkstes arī organizē un šajā sakarā noslēdz sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumus, ir uzņēmums EKL 82. un 86. panta nozīmē.

83. Būtībā jau minētais tādas organizācijas kā *ELPA* divējādais uzdevums līdz ar to ir jānovērtē, ņemot vērā Kopienu tiesības, it īpaši EKL 86. panta 1. punktu, to skatot kopā ar EKL 82. pantu.

1) EKL 86. panta 1. punkta, kas skatāms kopā ar EKL 82. pantu, prasības

Valsts tiesai ir jāpārbauda, ņemot vērā Tiesas judikatūru par EKL 82. pantu, vai šai apvienībai tirgū ir dominējošais stāvoklis un vai šī stāvokļa ļaunprātīga izmantošana varētu būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

84. Saskaņā ar EKL 86. panta 1. punktu dalībvalstis attiecībā uz uzņēmumiem, kuriem tās piešķir īpašas vai ekskluzīvas tiesības,

nedrīkst ieviest vai uzturēt spēkā pasākumus, kas ir pretrunā konkurences tiesību normām.

85. Pasākuma jēdziens šajā sakarā ir jāinterpretē plaši. Tas ietver arī tādu tiesību normu kā Grieķijas Likuma par ceļu satiksmi 49. pants [58].

86. Saskaņā ar tajā paredzēto tiesisko regulējumu, kas paredz vienošanos, Grieķijas valsts piešķir *ELPA* kā Starptautiskās Motosporta federācijas (*FIM*) oficiālajam pārstāvim Grieķijā ekskluzīvās tiesības kopīgi lemt par atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanu.

87. Ja attiecīgais uzņēmums, vienīgi īstenojot tam piešķirtās ekskluzīvās tiesības, ļaunprātīgi izmanto savu dominējošo stāvokli vai ja šīs tiesības var radīt situāciju, kurā šis uzņēmums sāktu to ļaunprātīgi izmantot, tāds tiesiskais regulējums ir pretrunā EKL 86. panta 1. punktam, to skatot kopā ar EKL 82. pantu [59]. Nav svarīgi, vai tāda ļaunprātīga izmantošana notiek faktiski [60].

88. Kā es norādīšu turpmākajos apsvērumos, ne katra *ELPA* koplēmuma tiesību īstenošana, atļaujot organizēt motociklu sacīkstes, nepieciešami rada tās dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, it īpaši ja pienācīgi ņem vērā tādus objektīvus iemeslus kā sporta intereses (šajā sakarā skat. a) punktu). Tomēr tāds tiesiskais regulējums kā Grieķijas Likuma par ceļu satiksmi 49. pants mudina uz ļaunprātīgu izmantošanu, pamatojoties uz tā konkrēto raksturojumu (šajā sakarā skat. b) punktu).

a) Ne katra koplēmuma tiesību izmantošana ir ļaunprātīga tiesību izmantošana *per se*

89. Pavisam noteikti uzreiz par ļaunprātīgu nevar tikt uzskatīta katra *ELPA* piešķirto koplēmumu tiesību izmantošana atbilstoši Likuma par ceļu satiksmi 49. pantam. Ja dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcību tirgū var objektīvi pamatot, tad tā nav ļaunprātīga [61]. Faktiski tādā situācijā kā pamata prāvā tādai organizācijai kā *ELPA* var būt objektīvi iemesli nedot savu piekrišanu, lai atļautu motociklu sacīkstes.

58 — Šajā izpratnē, piemēram, iepriekš 45. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Job Centre*, 29. punkts.

59 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Höfner* un *Elser*, 29. punkts; iepriekš 40. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *ERT*, 37. punkts; iepriekš 51. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Merci convenzionali porto di Genova*, 17. punkts; 1994. gada 5. oktobra spriedums lietā C-323/93 *Centre d'insémination de la Crespelle* (*Recueil*, I-5077. lpp., 18. punkts), iepriekš 51. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Raso* u.c., 27. un 28. punkts; iepriekš 30. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Albany*, 93. punkts; iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *Pavlov* u.c., 127. punkts, un lietā *Ambulanz Glöckner*, 39. punkts, un 2008. gada 31. janvāra spriedums lietā C-380/05 *Centro Europa 7* (Krājums, I-349. lpp., 60. punkts); līdzīgi iepriekš 40. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Connect Austria*, 80. punkts.

60 — Iepriekš 45. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Job Centre*, 36. punkts, un iepriekš 51. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Raso* u.c., 31. punkts.

61 — Šajā izpratnē 2007. gada 15. marta spriedums lietā C-95/04 P *British Airways*/Komisija (Krājums, I-2331. lpp., 84. un 85. punkts); šajā pašā nozīmē — ievērojot EKL 81. pantu — iepriekš 22. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Wouters* u.c., 97. punkts.

90. Īpaši skaidri saskatāms tāds objektīvs iemesls ir tad, ja plānotu motociklu sacīkšu gadījumā, nepastāvot piemērotiem organizētāja pasākumiem, netiktu nodrošināta sacīkšu braucēju un skatītāju drošība.

91. Tomēr piekrišanas atteikumam arī bez tehniskām drošības prasībām vien var būt objektīvi iemesli, kuri ir saistīti ar sporta īpatnībām [62]. Tādā situācijā kā pamata prāvā, piemēram, ir vērts uzsvērt šādus aspektus.

92. No vienas puses, tas ir iesaistīto sportistu, kā arī publikas un sabiedrības interesēs, lai katrā sporta veidā ir spēkā un tiek ievēroti noteikti, cik vien iespējams vienveidīgi, sportu reglamentējoši noteikumi reglamentētu un godīgu sacīkšu norises nodrošināšanai. Tas attiecas ne tikai uz regulāri apspriestajiem antidopinga noteikumiem, bet arī uz pavisam parastiem spēļu norises noteikumiem. Ja atkarībā no organizatora būtu spēkā ļoti atšķirīgi noteikumi, attiecīgajiem sportistiem tiktu apgrūtināta piedalīšanās sacīkstēs, kā arī viņu attiecīgo panākumu salīdzināšana, un varētu arī ciest sabiedrības interese par attiecīgo sporta veidu un tā atpazīstamība.

93. Tāpēc sākotnēji nav uzskatāms par ļaunprātīgu izmantošanu tas, ja tāda organizācija kā *ELPA* savas piekrišanas izdošanu, lai atļautu motociklu sacīkstes, padara atkarīgu no noteiktu, starptautiski atzītu noteikumu ievērošanas [63]. Tas, protams, neietekmē katra šī noteikuma atsevišķu pārbaudi satura ziņā, pamatojoties uz Kopienu tiesībām, it īpaši to konkurences noteikumiem [64].

94. No otras puses, tas ir iesaistīto sportistu, kā arī publikas un sabiedrības interesēs, lai dažādas sacīkstes noteiktā sporta veidā iekļaujas vispārējā sistēmā, kā rezultātā, piemēram, tiek ievērots noteikts grafiks. Tas var būt lietderīgi izvairīties no laiku pārklāšanās starp sacīkstēm, lai tiklab sportistiem, kā arī skatītājiem ļautu piedalīties, cik vien iespējams, daudzos tādos pasākumos.

95. Tāpēc sākotnēji nav uzskatāms par ļaunprātīgu izmantošanu tas, ka tāda organizācija kā *ELPA* savas piekrišanas izdošanu, lai atļautu motociklu sacīkstes, padara atkarīgu no tā, lai šīs sacīkstes laika ziņā saskanētu ar citām, jau plānotām un atļautām sacīkstēm [65]. Šajā sakarā pats par sevi tomēr ir saprotams, ka attiecībā uz sacīkstēm, kuras *ELPA* pati (kopīgi) organizē vai realizē, salīdzinot ar citu, neatkarīgu organizētāju sacīkstēm, tai nevar dot priekšroku, kad tā, iespējams, nosaka Grieķijas valsts gada programmu motociklu sacīkstēm.

62 — Par sporta īpatnību ievērošanu, piemērojot Kopienu tiesības, skat. abus iepriekš 11.–13. zemsvītras piezīmē minētos paziņojumus par sportu un Balto grāmatu par sportu.

63 — Šajā sakarā skat. arī *ELPA* un *ETHEAM* vēstules, [kas adresēta] *MOTOE*, 2.–4. punktu, kas atspoguļoti šo secinājumu 17. punktā.

64 — Iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija, 28. un 31., kā arī 42.–55. punkts.

65 — Šajā sakarā skat. arī *ELPA* un *ETHEAM* vēstules, [kas adresēta] *MOTOE*, 4. punktu, kas ir atspoguļots šo secinājumu 17. punktā.

96. *Piramīdas struktūra*[66], kas ir izveidojusies lielākajā daļā sporta veidu[67], palīdz nodrošināt, lai tiek ievērotas īpašas sporta prasības, kā, piemēram, vienveidīgi noteikumi un vienveidīgs grafiks sacīkstēm. Tāda organizācija kā *ELPA*, kas Grieķijā ir Starptautiskās Motosporta federācijas *FIM* oficiālais pārstāvis, ir daļa no piramīdas struktūras. Ņemot vērā tai piešķirtās koplēmuma tiesības piešķirt administratīvu atļauju organizēt motociklu sacīkstes, tā var likumīgi paust sporta intereses un vajadzības gadījumā nedot savu piekrišanu. Tomēr piekrišanas atteikums ir ļaunprātīgs tad, ja tas nav objektīvi pamatots ar sporta interesēm, bet apzināti tiek izmantots, lai veicinātu savas paša saimnieciskās intereses, kaitējot citiem pakalpojumu sniedzējiem, kuri motociklu sacīkstes vēlētos organizēt un galvenokārt realizēt savā vārdā.

b) Tāda tiesiskā situācija kā Grieķijā mudina uz ļaunprātīgu tiesību izmantošanu

97. Neatkarīgi no ļaunprātīgas izmantošanas faktiskās pastāvēšanas, lai pieņemtu, ka ir EKL 86. panta 1. punkta, to skatot kopā ar EKL 82. pantu, pārkāpums, pietiek jau ar to, ka ar valsts pasākumu *tiek radīts ļaunprātīgas izmantošanas risks*[68]. Izskatāmajā gadījumā tādu *ELPA* dominējošā stāvokļa[69] ļaunprātīgas izmantošanas risku īpaši rada tās koplēmuma tiesību īstenošana saskaņā ar Grieķijas Likuma par ceļu satiksmi 49. pantu divu iemeslu dēļ.

98. Pirmkārt, tāds tiesiskais regulējums, kas paredz vienošanos, kā šajā lietā minētais rada interešu konfliktu[70]: *ELPA*, kas pati organizē un realizē motociklu sacīkstes, saņem no Grieķijas valsts koplēmuma tiesības atļaut citu, neatkarīgu pakalpojumu sniedzēju motociklu sacīkstes. Līdz ar to *ELPA* rīcībā ir ne tikai tiesiskais līdzeklis, kas tai atļauj efektīvi kavēt citu pakalpojumu sniedzēju ienākšanu Grieķijas tirgū, bet arī saimnieciska interese ierobežot savu konkurentu pieeju tirgum savā labā.

99. Otrkārt, *ELPA* šī tiesiskā regulējuma, kas paredz vienošanos, ietvaros nav piemērojami nekādi ierobežojumi, pienākumi vai kontrole attiecībā uz tās piekrišanas, lai atļautu motociklu sacīkstes, došanu vai atteikšanu. Tādējādi *ELPA* savu piekrišanu, lai atļautu citu neatkarīgu pakalpojumu sniedzēju motociklu sacīkstes, var atteikt bez grūtībām. Kā uzskatāmi parāda izskatāmais gadījums, pietiktu vien ar *ELPA* bezdarbību, lai 2000. gadā cita pakalpojumu sniedzēja — šajā gadījumā *MOTOE* — pasākums nenotiktu.

66 — Šajā sakarā skat. iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minēto Balto grāmatu par sportu, 4.1. nodaļa.

67 — Piramīdas struktūra obligāti nenozīmē vienas apvienības struktūru: boksā, piemēram, viena otrai līdzās pastāv vairākas starptautiskas federācijas.

68 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 87. punktu un 59. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

69 — Par *ELPA* dominējošo stāvokli tirgū skat. iepriekš šo secinājumu 59. un 61. punktu.

70 — Skat. turklāt iepriekš 51. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Raso* u.c., 28. punkts.

100. Netraucētas konkurences sistēma, kā to paredz EK līgums [71], var tikt garantēta tikai tad, ja ir nodrošinātas atsevišķu komersantu *vienlīdzīgas iespējas* [72]. Tas tā nav gadījumā, ja tāds uzņēmums kā *ELPA*, kas pats organizē un realizē motociklu sacīkstes, no valsts puses saņem tiesības pēc izvēles noteikt, kuras motociklu sacīkstes Grieķijā var notikt; jo ar to tam, salīdzinot ar tā konkurentiem, tiek dota nepārprotama priekšrocība tiklab attiecībā uz motociklu sacīkšu organizēšanu, kā arī attiecībā uz to realizēšanu [73].

101. No Kopienu tiesību viedokļa gan nav jākritizē tas, ka valsts likumdevējs noteiktos gadījumos paredz, ka kompetentās iestādes pirms atļaujas došanas lūdz lietpratēja padomu, kā rīkoties. Vispārīgā veidā tāpēc var būt saprātīgi iesaistīt attiecīgas sporta apvienības lēmumos, kas skar sportu. Tādējādi vislabāk var tikt ņemtas vērā sporta un attiecīgā sporta veida īpatnības [74].

102. Tomēr efektīvas konkurences saglabāšana un pārskatāmības nodrošināšana pieprasa skaidri nodalīt iestādi, kas piedalās administratīvas atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā un šīs sacīkstes nepieciešamības gadījumā pārrauga, no vienas puses, un uzņēmumu, kurš tādas sacīkstes organizē un realizē, no otras puses [75]. Ar šo nodalīšanas principu pretruna ir tad, ja tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā viena un tā pati iestāde, proti, *ELPA* vai *ETHEAM* tās uzdevumā, ne tikai piedalās administratīvas atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā un rūpējās par to drošības pārraudzību, bet gan pati — konkurējot ar citiem, neatkarīgiem pakalpojumu sniedzējiem — darbojas tādu sacīkšu organizēšanas un realizēšanas jomā.

103. Jānodrošina ir arī tas, ka administratīva atļauja organizēt motociklu sacīkstes var tikt atteikta, pamatojoties tikai uz objektīviem, nediskriminējošiem kritērijiem. Ir jābūt iespējai iegūt administratīvu atļauju organizēt motociklu sacīkstes, ja nepieciešams, arī bez tādas iestādes kā *ELPA*, kuru aicina iesaistīties, piekrišanas, ja šī iestāde savu piekrišanu patvaļīgi nedod. Turklāt prasītājam pienākas efektīva tiesību aizsardzība pret iestādes pieņemtu lēmumu, kas paredz atteikumu [76]; tajā ietilpst arī pagaidu pasākumu veikšana [77].

71 — Netraucētas konkurences ideja tiek skaidri minēta EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunktā, taču tā ir arī EKL 81.–89. pantā paredzēto konkurences noteikumu pamatā.

72 — Iepriekš 56. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Francija/Komisija, saukts "Telekomunikāciju termināļi", 51. punkts, un 1991. gada 13. decembra spriedums lietā C-18/88 *GB-Inno-BM* (*Recueil*, I-5941. lpp., 25. punkts); šajā pašā nozīmē iepriekš 40. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *ERT*, 37. punkts, un iepriekš 51. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Raso* u.c., 29.–31. punkts.

73 — Šajā pašā nozīmē iepriekš 56. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Francija/Komisija, saukts "Telekomunikāciju termināļi", 51. punkts, un iepriekš 72. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *GB-Inno-BM*, 25. punkts.

74 — Skat. turklāt šo secinājumu 90.–95. punktu.

75 — Šajā nozīmē iepriekš 56. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Francija/Komisija, saukts "Telekomunikāciju termināļi", 52. punkts, un iepriekš 72. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *GB-Inno-BM*, 26. punkts.

76 — Šajā nozīmē iepriekš 30. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Albany*, 117. un 121. punkts; par efektīvu tiesību aizsardzību skat. arī 1987. gada 15. oktobra spriedumu lietā 222/86 *Heylens* u.c. (*Recueil*, 4097. lpp., 14. un 15. punkts) un 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet* (Krājums, I-2271. lpp., 37. un 38. punkts). Tomēr Kopienu tiesības nepieprasa individuālu tiesību aizsardzību pret valsts atļaujas *sagatavošanas dokumentiem* vien, piemēram, pret piekrišanas izsniegšanu vai noraidīšanu, ko veic tāda apvienība kā *ELPA* (šajā izpratnē spriedums lietā *Heylens* u.c., 16. punkts).

77 — 1990. gada 19. jūnija spriedums lietā C-213/89 *Factortame* u.c. (*Recueil*, I-2433. lpp., 21. punkts), 2001. gada 11. janvāra spriedums lietā C-226/99 *Siples* (*Recueil*, I-277. lpp., 19. punkts) un iepriekš 76. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Unibet*, 67. punkts.

104. Šajā sakarā Grieķijas valdība norāda, ka *ELPA* pienākums — pretēji iesniedzējtiesas nolēmumā apgalvotajam — ir dot savu piekrišanu motociklu sacīkšu atļaujai, ja šī atļauja ir tikusi pareizi pieprasīta un ir izpildīti visi atbilstoši attiecīgajam valsts tiesiskajam regulējumam paredzētie nosacījumi. Turklāt uz *ELPA* piekrišanas skaidri vai klusējot izteiktu atteikumu attiecas tiesas kontrole, kuru veic *Symvoulio tis Epikrateias* [78].

105. Taču tas nav Tiesas uzdevums šajā strīdā izteikties par valsts tiesiskā regulējuma interpretāciju. Faktiski saskaņā ar kompetences sadalījumu starp Kopienu tiesām un dalībvalstu tiesām attiecībā uz faktisko un tiesisko kontekstu, kādā ir pieņemti iesniedzējtiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi, Tiesai ir jāņem par pamatu iesniedzējtiesas konstatējumi [79]. Iesniedzējtiesas nolēmums skaidri pamatots uz to, ka uz *ELPA*, kad tā dot savu piekrišanu, ierobežojumi, pienākumi un kontrole neattiecas.

106. Tāpēc, kopumā ņemot, ir jāatzīst, ka tāds tiesiskais regulējums kā Grieķijas Likuma par ceļu satiksmi 49. pants ir pretrunā EKL 86. panta 1. punkta, to skatot kopā ar 82. pantu, prasībām, jo tas mudina uz ļaunprātīgu tiesību izmantošanu.

2) Izņēmumi, kas noteikti EKL 86. panta 2. punktā

107. Visbeidzot jāpārbauda, vai uz tādu tiesisko regulējumu kā Likuma par ceļu satiksmi 49. pants var attiecināt EKL 86. panta 2. punktā noteikto izņēmumu. Saskaņā ar šo noteikumu uz uzņēmumiem, kuriem ir uzticēta pakalpojumu sniegšana ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi [80], EK līguma normas, it īpaši tā konkurences noteikumi, attiecas tikai ierobežoti; tādi uzņēmumi ir pakļauti konkurences noteikumiem tikai tiktāl, ciktāl to piemērošana *de iure* vai *de facto* netraucē tiem veikt uzdoto īpašo uzdevumu.

108. Attiecībā uz tādas organizācijas kā *ELPA* darbību šajā ziņā ir jānošķir divi uzdevumi: motociklu sacīkšu organizēšana un realizēšana, no vienas puses, un piedalīšanās administratīvas atļaujas organizēt tādas sacīkstes piešķiršanā atbilstoši Likuma par ceļu satiksmi 49. pantam, no otras puses.

109. Vispirms, kas skar *motociklu sacīkšu organizēšanu un realizēšanu*, ko veic tāda organizācija kā *ELPA*, tad šajā gadījumā var nelemt par jautājumu, vai ir runa par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi EKL 86. panta 2. punkta izpratnē, kāda,

78 — Grieķijas Augstākā administratīvā tiesa.

79 — Skat. turklāt 26. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

80 — EKL 86. panta 2. punktā tāpat minētajiem fiskāliem monopoliem tādā gadījumā kā šis nav nekādas nozīmes.

iespējams, varētu būt sporta sabiedriskajai nozīmei. Katrā ziņā izskatāmajā lietā nav norādīts, ka Grieķijas valsts būtu "uzticējusi" *ELPA* sporta pasākumu organizēšanu un realizēšanu ar publiskās varas aktu [81]. Nav arī skaidri redzams, kādā mērā tāda uzdevuma veikšanai *ELPA* būtu nepieciešama priekšrocība, kāda ir Likuma par ceļu satiksmi 49. pantā, kas tai ļautu citus pakalpojumu sniedzējus nelaist tirgū [82]. Katrā ziņā tomēr šīs priekšrocības konkrētais regulējums [83], saskaņā ar kuru *ELPA* savu piekrišanu citu pakalpojumu sniedzēju motociklu sacīkšu atļaušanai var nedot, neesot saistītai ar ierobežojumiem, pienākumiem un kontroles, šķiet nesamērīgs.

110. Visbeidzot, kas skar *ELPA piedalīšanos administratīvas atļaujas organizēt motociklu sacīkstes piešķiršanā* kā tādu, tad apvienība nevis sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, bet gan piedalās publiskās varas īstenošanā. Šajā jautājumā EKL 86. panta 2. punkts nav piemērojams, jo šīs normas piemērošanas nosacījums ir pakalpojums, tas ir, saimnieciska darbība kā uzņēmumam [84].

111. Ņemot vērā iepriekš minēto, EKL 86. panta 2. punkts nevar tikt ņemts vērā, lai pamatotu tādu tiesisko regulējumu kā Likuma par ceļu satiksmi 49. pantu.

3) Starpsecinājums

112. Kopsavilkums ir šāds:

Tāds tiesiskais regulējums kā Grieķijas Likuma par ceļu satiksmes 49. pants, saskaņā ar kuru biedrībai, kurai nav peļņas gūšanas rakstura un kura pati organizē un realizē motociklu sacīkstes, vienlaikus tiek piešķirtas ekskluzīvas koplēmuma tiesības piešķirt administratīvu atļauju organizēt tādas sacīkstes, sakarā ar ko tā var nedot savu piekrišanu un tai šajā ziņā netiek piemēroti nekādi ierobežojumi, pienākumi un kontrole, ar EKL 82. un 86. pantu netiek pieļauts.

81 — Skat. turklāt 1974. gada 27. marta spriedumu lietā 127/73 *BRT* un *Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs*, sauktu "BRT II" (*Recueil*, 313. lpp., 20. punkts), 1989. gada 11. aprīļa spriedumu lietā 66/86 *Ahmed Saeed Flugreisen* un *Silver Line Reisebüro* (*Recueil*, 803. lpp., 55. punkts) un 1997. gada 23. oktobra spriedumu lietā C-159/94 Komisija/Francija (*Recueil*, I-5815. lpp., 65. punkts).

82 — Par priekšrocību nepieciešamības kritēriju skat. 1993. gada 19. maija spriedumu lietā C-320/91 *Corbeau* (*Recueil*, I-2533. lpp., 13. un 14. punkts), 1997. gada 23. oktobra spriedumu lietā C-157/94 Komisija/Nīderlande (*Recueil*, I-5699. lpp., 53. punkts), 2000. gada 23. maija spriedumu lietā C-209/98 *Sydhavnens Sten & Grus* (*Recueil*, I-3743. lpp., 77. punkts) un iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Ambulanz Glöckner*, 57. punkts.

83 — Uz pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi konkrētu regulējumu ir atsauce arī EKL 16. pantā: ir svarīgi, "lai šādi pakalpojumi pamatotos uz tādiem principiem un nosacījumiem, kas ļauj īstenot to uzdevumu".

84 — Par atšķirību starp saimniecisko darbību un publiskās varas realizēšanas darbību skat. iepriekš 38. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietās *SAT Fluggesellschaft*, 30. un 31. punkts, un *Diego Calì & Figli*, 22. un 23. punkts, kā arī šo secinājumu 49. punktu.

VI — Secinājumi

113. Ņemot vērā iepriekš minētos pamatojumus, iesaku Tiesai uz *Dioikitiko Efeteio Athinon* iesniegtajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) biedrība, kurai nav peļņas gūšanas rakstura un kurai ne tikai ir ekskluzīvas koplēmuma tiesības piešķirt administratīvu atļauju organizēt motociklu sacīkstes, bet kura pati tādas sacīkstes arī organizē un šajā sakarā noslēdz sponsorēšanas, reklāmas un apdrošināšanas līgumus, ir uzņēmums EKL 82. un 86. panta nozīmē.

   Valsts tiesai ir jāpārbauda, ņemot vērā Tiesas judikatūru par EKL 82. pantu, vai šai apvienībai tirgū ir dominējošais stāvoklis un vai šī stāvokļa ļaunprātīga izmantošana varētu būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm;

2) tāds tiesiskais regulējums kā Grieķijas Likuma par ceļu satiksmes 49. pants, saskaņā ar kuru biedrībai, kurai nav peļņas gūšanas rakstura un kura pati organizē un realizē motociklu sacīkstes, vienlaikus tiek piešķirtas ekskluzīvas koplēmuma tiesības piešķirt administratīvu atļauju organizēt tādas sacīkstes, sakarā ar ko tā var nedot savu piekrišanu un tai šajā ziņā netiek piemēroti nekādi ierobežojumi, pienākumi un kontrole, ar EKL 82. un 86. pantu netiek pieļauts.